

VERKSAMHETSPLAN 2015
CENTRUM FÖR ARBETARHISTORIA
I
LANDSKRONA

Inledning

Under 2015 ställs CfA inför uppgiften att ta flera steg i riktning mot att utvecklas till ett nationellt forum för arbetarhistoria med en verksamhet som även sträcks ut till ett internationellt rum. Kontakterna med de centrala medlemsorganisationerna, främst fackförbunden och ABF, måste också intensifieras i syfte att identifiera gemensamma och angelägna projekt kring forskning och undervisning.

Den internationella verksamheten kräver samtidigt att initiativ tas till forskningsprojekt som omfattar forskare från flera länder. Allt detta kräver en utökning av de resurser som står till förfogande. Därför måste en av de viktigaste uppgifterna vara att söka anslag och bidrag från olika håll.

En annan utmaning ligger i det faktum att verksamheten flyttar till lokaler på Citadellet. Härigenom ökar möjligheterna att disponera våra lokaler på ett mera ändamålsenligt sätt, och vi kan också betydligt förbättra våra möjligheter att vara tillgängliga för alla som är intresserade av arbetarrörelsens historia. Närheten till den övriga verksamhet som Lunds universitet har i Landskrona (WTS, Internetinstitutet) kan medföra stora vinster och förutsättningar för ett ökat samarbete. Med flytten kommer vi längre från Arbetarrörelsens arkiv, men samarbetet med arkivet kommer att intensifieras och den mera arkivnära delen av verksamheten kan förläggas till arkivets lokaler. Vi ser positivt på att Landskrona stad även i fortsättningen vill att verksamheten är lokaliserad till Landskrona och att ansvaret nu ställs direkt under kommunstyrelsen.

Utbildning och forskning

Ett av de ben CfA vilar på utgörs av utbildning och forskning i universitetets regi. Sedan starten har en rad akademiska universitetskurser anordnats, men det finns samtidigt en ambition att utsträcka kursverksamheten till andra, icke-akademiska områden i samverkan med medlemsorganisationerna. Även sådana kurser har tidigare anordnats, men strävan i denna riktning måste under året intensifieras. På så sätt fullföljs också en viktig del av den tredje uppgiften.

Akademiska kurser

Under 2015 kommer som vanligt temakursen på kandidatnivå, *Arbetarhistoria – klass, kultur och rörelse i den industriella epoken*, att ges vid CfA. Kursen är viktig eftersom flera av studenterna också skriver uppsatser och examensarbeten med arbetarhistorisk inriktning och med handledare knutna till CfA.

Övriga kurser

Förutom de akademiska kurserna kommer vi under året att undersöka förutsättningen att fortsätta med det kursprogram för arbetslivsmuseer om dokumentation och minnesberättelser, som vi utvecklat tillsammans med ArbetSam (Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd) och som vi

inledde under vårterminen 2011. Här finns goda möjligheter att knyta an till utställningsverksamheten som kan berikas genom dessa kontakter. Kursprogrammet ges på olika platser i hela landet och är därför viktigt mot bakgrund av CfAs nationella uppdrag.

Vi har också ambitionen att erbjuda en kurs eller studiecirkel om arbetarrörelsens historia med fackligt aktiva som målgrupp. En sådan kurs har tidigare getts med deltagare från IF Metall.

En kurs om källbehandling och dokumentation kommer att starta under våren 2015 och bland annat erbjudas de anställda på Arbetarrörelsens arkiv.

Pedagogiska program

Arbetet med de pedagogiska hel- och halvdagsprogrammen för gymnasieelever och/eller studeranden inom eftergymnasiala utbildningar och folkhögskolor kommer förhoppningsvis att rulla på lika bra som föregående verksamhetsår. Eventuellt kommer vi att behöva göra ett förnyat utskick till skolor i regionen med information om programmen.

Forskningsprojekt

Som vi skrev i inledningen är det angeläget att utveckla forskningsprojekt i samverkan med medlemsorganisationerna men också med forskare över hela landet och på ett internationellt plan. Några akademiska forskningsprojekt är pågående eller under planering.

Ett större projekt om åkeribranschen och lastbilsförarnas arbetssituation planeras. Ansökan kommer att lämnas in till AFA försäkring, forskningsrådet FORTE samt Vetenskapsrådet. Fyra forskare är engagerade i projektet och det har förankrats i möten med centrala ombudsmän och med lokala företrädare för Transport.

Ytterligare ett forskningsprojekt, om gruvsamhällen, är under utveckling. Vi har tidigare ansökt om finansiering hos dåvarande Forskningsrådet för socialvetenskap och arbetsliv (FAS) och Riksbankens jubileumsfond. Här kan vi knyta an till den internationella forskargrupp som inriktats på att studera migration och arbetsvandringar i kolgruvesamhällen och som vi tagit kontakt med.

Forskningscirklar och dokumentationsprojekt

Arbetet med att starta forskningscirklar måste fortsätta och vi måste uppmana medlemsorganisationerna att ta kontakt med oss inför jubileer eller av andra skäl. Vi kan på flera sätt ställa upp som en resurs som kan inspirera till grävcirklar. Ambitionen är att under året, tillsammans med medlemsorganisationerna, medverka till att sprida och utveckla cirkelverksamheten ytterligare, lokalt, regionalt och nationellt.

En cirkel tillsammans med S-kvinnor i Landskrona startade i januari 2013 och har åtta-nio deltagare. Syftet är att forska i arkivmaterialet som finns på Arbetarrörelsens arkiv i Landskrona. Kvinnoklubben bildades 1905 och materialet är i det närmaste intakt. Under

våren 2015 ska vi organisera ett seminarium om vad cirkeln kommit fram till och arbeta vidare med att sammanställa resultatet i bokform. I detta arbete är historikern Irene Andersson från Malmö högskola en resursperson.

Cirkeln bland arbetarna vid Trelleborgs AB i Sjöbo kommer att resultera i en skrift. Allt fackligt material från början av 1970-talet till nedläggningen av arbetsplatsen 2010 går igenom och presenteras i bokform. Historikern Johan Lundin från Malmö högskola deltar som resursperson i detta arbete.

Projekt om Öresundsvarvet

Hösten 1915 är det hundra år sedan Öresundsvarvet etablerades. För att uppmärksamma detta har en styrgrupp bestående av representanter för CfA, Varvshistoriska föreningen och Arbetarrörelsens arkiv bildats. Gruppen arbetar vidare med en utställning som invigs i samband med Arkivens dag den 14 november 2015. Då hålls också ett heldagsseminarium om varvet. Den forskningscirkel som var verksam under hela 2014 med syfte att dokumentera delar av varvets historia fortsätter under 2015. Våra projektassistenter kommer också, under ledning av Kristian Grankvist, att gå igenom ett stort material i form av fackliga tidskrifter och andra dokument för att bland annat få fram information om olika yrkesgrupper på varvet. Lars Berggren ställer tillsammans med etnologen Magnus Wikdahl, som också ingår i styrgruppen, samman en bok som kommer ut till hösten. I boken kommer varvsarbetare som intervjuats till tals. Att genomföra dessa intervjuer blir därför en viktig uppgift i vårens verksamhet.

Dokumentationsprojekt

Från 1970-talet och framåt har ett mycket stort antal gräv- och forskningscirklar bedrivits av föreningar och på arbetsplatser i hela landet. Genom den databas som växer fram får vi för första gången en samlad dokumentation av allt detta arbete med uppgifter om vilka och hur många som har deltagit, vilka resultat de avsatt och var man kan hitta materialet. Vi kommer därför att fortsätta med att bygga ut den sökbara databasen med alla dessa uppgifter. Här behöver vi också hjälp av medlemsorganisationerna för att få kunskap om alla cirklar. Under 2015 kommer Kristian Grankvist att ha huvudansvaret för detta projekt.

Projekt Digitalt museum

Syftet med projektet är att bygga ett digitalt museum med utgångspunkt från de dokument, bilder, fanor och föremål som finns i Arbetarrörelsens arkiv i Landskrona men också i museets samlingar. Härigenom kan vi för en större publik tillgängliggöra material som det är möjligt att presentera i digital form på nätet. Ambitionen är att synliggöra hur människors aktiviteter på olika sätt kan förstås i ett större transnationellt perspektiv.

Det finns således en ambition att spegla hur det globala kommer till uttryck i det lokala och hur det lokala på många sätt kan länkas till större sammanhang på ett internationellt plan. Med *digitalt museum* menar vi att vi vill skapa digitala, interaktiva utställningar med såväl ett rikt bildmaterial som texter från arkivalier. Förutom fotografier kan också filmer och kartor användas. Fanorna, som idag ligger ihoprullade, är bara i begränsad utsträckning avfotograferade och tillgängliga digitalt. En början skulle kunna vara att fotografera dem

professionellt och undersöka respektive fanas historia. I arbetet med att ta fram sådana kunskaper kan forskningscirklar engageras i samarbete med ABF. En tanke är också att kunskap kan genereras och förmedlas interaktivt (här kan vi utan övriga jämförelser hänvisa till hur wikipedia fungerar). Projektet leds av en projektgrupp som är sammansatt av personer knutna till WTS (Centre for Work, Technology and Social Change), CfA (Centrum för Arbetarhistoria) och Arbetarrörelsens arkiv. Kopplingen till de två förstnämnda innebär också att projektet förankras vid Lunds universitet. Två projektledare, Peter Frodin från WTS och Lars Hansson från CfA, är engagerade i projektet.

Arbetshistoriska seminariet

Arbetshistoriska seminariet kommer under våren 2015 att arrangera sex seminarier, varav fyra i Landskrona, ett på historiska institutionen i Lund och ett på Statarmuseet i Torup (se program sist i planen). Programmet för hösten färdigställs i början av september. Bland annat planeras ett heldagsseminarium den 14 november om varvsprojektet i samarbete med Varvshistoriska föreningen och Arbetarrörelsens arkiv.

Den arbetarhistoriska konferensen

För sjätte gången kommer Arbetarhistorikermötet att arrangeras i Landskrona. Temat är *Om arbete, arbetare och arbetarrörelse* med tonvikt på vilka berättelser som varit viktiga för arbetarrörelsen i Sverige och världen. Konferensen hålls den 6-7 maj och vi hoppas kunna få ett än större deltagande än de senaste konferenserna. Mötet vänder sig både till fackhistoriker som till representanter för medlemsorganisationerna och andra intresserade. Pål Brunnström har jämte Hans Wallengren planerat konferensen.

Bokprojekt

Förutom ovan nämnda böcker om gummifabriken i Sjöbo, Öresundsvarvet och s-kvinnor kommer vi också att arbeta med planeringen av en femte konferensantologi. Pål Brunnström och Johan Lundin arbetar med att redigera boken, som förläggs av Fredrik Björk, och den väntas vara färdig vid konferensen i maj.

CfA:s verksamhet i Småland

En arbetarhistorisk verksamhet är under uppbyggnad i Kalmar. En forskningscirkel med slakteriarbetare bedrivs där av professor Lars Olsson och fortsätter under 2015. Centrum för Arbetarhistorias vandringsutställning om slakteriindustrins historia 1870-1960 kommer att visas i samband med Livsklubbens årsmöte och även på slakteriet. Denna utställning kommer sedan att gå vidare och visas på andra orter där det funnits slakteriindustri. I Kalmar kommer målsättningen vara att söka medel för att producera mer utställningar på detta tema och även kring annan livsmedelsindustrihistoria. Under 2015 kommer verksamheten i Kalmar att konsolideras genom att en lokal förening inriktad mot arbetarhistoria etableras och egna lokaler kommer också att anskaffas.

I Ljungby fortsätter den industrihistoriska dokumentationen som tidigare bedrevs av Centrum för Arbetarhistoria nu i Svenska Migrationscentrets regi. Där kommer under 2015 Centrums utställning *Den glömda utvandringen till Danmark och Tyskland* att visas i Tingshuset i anslutning till Kommunarkivet och i samarbete med ABF kommer också arbetar- och migrationshistoriska föreläsningar att anordnas.

Utställningsverksamhet i andra former

Det produceras väldigt mycket arbetarhistorisk forskning som dock dessvärre inte sprids till det omgivande samhället. Detta innebär att forskningens samhällsrelevans osynliggörs och att konstruktiv kritik av forskningen inte förs fram i den omfattning som vore möjligt. Ännu värre är kanske att forskaren går miste om mycket kunskap han kunde få från det omgivande samhället. Här föreslås ett effektivt, billigt och lätt distribuerat sätt att producera digitala bildspelsutställningar som visar arbetarnas och arbetarrörelsens historia. Bildspelen kan produceras av CfA och sedan distribueras över hela landet genom ABF.

Ett sådant bildspel kan visas på en monitor i samband med olika evenemang, på arbetsplatser, på folkhögskolor, Folkets Hus, bibliotek, äldreboende osv. Bildspelet varar i mellan 5-12 minuter och visar på ett pedagogiskt sätt resultaten av arbetarhistorisk forskning i text, bild och med filmklipp. I anslutning till monitorerna tillgängliggörs, exempelvis i samarbete med bibliotek, den forskningslitteratur som bildspelet bygger på, antingen det är en eller flera böcker, artiklar osv. Det är också möjligt att anordna föreläsningar med den aktuella forskaren i anslutning till lokalen eller evenemanget där bildspelet visas. Det är också möjligt att producera bildspel för nya forskningsprojekt och därmed efterlysa kunskap från samhället i form av personer som kan intervjuas eller som känner till värdefullt källmaterial.

Under 2015 skulle CfA kunna producera tio bildspel för testkörning på olika lämpliga arenor. Dessa skulle då utgå från de mest färgstarka och strategiska forskningsprojekt med koppling till det arbetarhistoriska klustret kring CfA. Möjliga första ämnen är bilindustrin, varvsindustrin, gruvindustrin, livsmedelsindustrin, plastindustrin, metallindustrin, lantarbete, pappersindustrin, främlingsfientlighet, Öresundsmigration.

Informationsverksamhet

Utgivningen av CfAs medlemsblad kommer att fortsätta under året. Aktiva insatser kommer att genomföras för att rekrytera fler medlemsorganisationer. Detta har med framgång gjorts när det gäller de fackliga organisationerna. Tillsammans med Arbetshistoriska seminariet ska aktiva insatser genomföras för att öka antalet deltagare i verksamheten. Såväl hemsidan som Facebook är viktiga kanaler och ska uppdateras kontinuerligt med information om verksamheten. En ny informationsfolder kommer att arbetas fram. Vi måste överhuvudtaget bli bättre på information och skicka ut fler medlemsblad.

Arbetet med att göra hemsidan mera informations- och användarvänlig kommer också att inledas under verksamhetsåret.

Samverkan

Som framgår av verksamhetsberättelsen har vi utvecklat ett samarbete med flera parter. Vi kommer under året att vidareutveckla samverkan om forskning och undervisning med bland annat Arbetarrörelsens arkiv och Bibliotek, Arbetarrörelsens arkiv i Skåne, Arbetarrörelsens arkiv i Landskrona, Styrgruppen Svenska Varv, Landskrona stad, Länsmuseet, IF Metall, ABF, Svenska Migrationscentret, Svenska Emigrantinstitutet, Kunskapsbildningskooperativ Ädelfors, Industrihistoriska föreningen, forskarkooperativet KUBIK, ArbetSam med flera.

Som framgått ovan är det av största vikt att vi utvecklar dialogen med de centrala medlemsorganisationerna kring olika forsknings- och undervisningsprojekt. Vi kommer också att fortsätta samarbetet med ABF. Enligt den PM för samarbetsmetoder mellan ABF och CfA som tidigare utarbetats kommer CfA här i första hand att fungera som en kunskaps- och kontaktresurs för ABF och övriga medlemsorganisationer.

Ett mycket fruktbart samarbete har som framgår av verksamhetsberättelsen även inletts med forskningsinstitutet WTS (Work, Technology and Social Change) vid Lunds universitet, vars verksamhet delvis är förlagd till Landskrona. Under våren kommer CfA och WTS tillsammans med Arbetarrörelsens arkiv i Landskrona att söka anslag för ett gemensamt projekt i syfte att digitalisera och i form av en webbutställning synliggöra material från arkivet. Under året kommer vi också att aktivt delta i FALF-konferensen (Forum för Arbetslivsforskning) som hålls i Landskrona i regi av WTS. Vi kommer att organisera ett par sessioner och även speciellt presentera CfA.

Slutligen ställs uppgiften att fortsätta med att knyta internationella kontakter för att få igång ett samarbete kring arbetarhistoriska forskningsprojekt. Här kan Labour Network inom ramen för European Social Science Conference nämnas liksom den internationella forskargrupp som utvecklar ett projekt kring migration i gruvsamhällen.

Arbetshistoriska seminariet

Vårterminen 2015

Under vårterminen arrangerar Centrum för Arbetarhistoria (CfA) och ABF fyra seminarier i Landskrona, ett på och i samarbete med Statarmuseet i Torup och ett på Lunds universitet tillsammans med Radikala Nätverket. Seminarierna är öppna för alla intresserade och inträdet är fritt. Fika Serveras.

**Torsdag 29 januari, klockan 14.15 – 16.00, Lunds universitet, LUX,
Helgonavägen 3 Lund, sal B 251**

”Socialist Identity Politics in the American Gilded Age”. På detta spännande tema föreläser historikern Leon Fink från University of Illinois at Chicago.

Ett samarrangemang med Radikala nätverket.

**Torsdag 12 februari, klockan 19.00 – 20.30, Centrum för Arbetarhistoria,
Eriksgatan 66, Landskrona**

”Galna hattmakare, svärande borstbindare och politiska skomakare”.

Historikern och forskningsledaren vid Centrum för Arbetarhistoria, Lars Berggren, talar om föreställningar om olika yrkesgrupper i historisk belysning.

**Söndag 8 mars, klockan 14.00 – 16.00, Centrum för Arbetarhistoria,
Eriksgatan 66, Landskrona.**

På den internationella kvinnodagen presenterar medlemmar ur Landskronas Socialdemokratiska kvinnoklubb delresultat från en pågående forskningscirkel om klubbens historia, en historia som går tillbaka till början av 1900-talet och som kunnat följas genom decennierna med hjälp av noggrant förda protokoll arkiverade på Arbetarrörelsens arkiv i Landskrona. På seminariet medverkar även historikern Iréne Andersson från Malmö högskola. Hennes föredrag har rubriken **”Maka på er män! Socialdemokratiska kvinnors dubbla politiska strategier”**.

**Torsdag 23 april, klockan 19.00 – 20.30, Centrum för Arbetarhistoria,
Eriksgatan 66, Landskrona**

Nyligen disputerade historikern Pål Brunnström från Lunds universitet och Centrum för Arbetarhistoria presenterar sin avhandling med titeln **”Ägare, klass och kapital. Klass och genus hos kapitalägare i Sverige 1918 – 1939”**.

**Lördag 2 maj, klockan 14.00 – 16.30, Centrum för Arbetarhistoria,
Eriksgatan 66, Landskrona**

En eftermiddag om Joe Hill! I år är det precis 100 år sedan Joe Hill avrättades i Salt Lake City. Till seminariet kommer historikern Johan Pries från Lunds universitet och berättar om den syndikalistiska fackföreningsrörelsen, International Workers of the World, även kallad The Wobblies, vilken var den rörelse som Joe Hill tjänade som sjungande aktivist. Till seminariet kommer även filmvetaren Ann-Kristin Wallengren, även hon från Lunds universitet, och talar om Bo Widerbergs berömda spelfilm om Joe Hill från 1971. Medverkar på seminariet gör även Malmöbaserade trubaduren Kristian Svensson med ett knippe av sina välklingande Joe Hill-tolkningar.

Söndag 17 maj, klockan 13.00 – 14.30, Statarmuseet i Torup

I mars disputerar historikern Martin Ericsson på en högintressant avhandling om den svenska "tattarfrågan" under åren 1880-1950. På Norges nationaldag kommer han till Torup och berättar om sin avhandling. Ett samarrangemang med Statarmuseet.